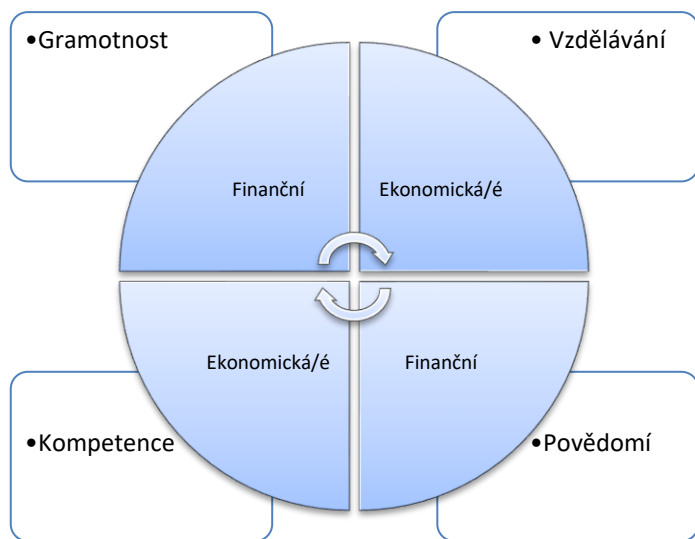

FC8011

Finanční gramotnost 2

Přehled finanční gramotnosti

Co je finanční gramotnost

- **Finanční gramotnost** je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb.
- **Finančně gramotný občan** se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.

- Finanční gramotnost je specializovanou součástí širší **ekonomické gramotnosti**, která navíc zahrnuje např. schopnost zajistit si příjem, zvažovat důsledky osobních rozhodnutí na současný a budoucí příjem, orientaci na trhu pracovních příležitostí, schopnost rozhodovat a výdajích apod.
- Nedílnou součástí finanční gramotnosti jsou také nezbytné **makroekonomické aspekty** a oblast daňová, a to zejména vzhledem k tomu, že se významně podílí na finančních zdrojích jednotlivců i domácností a má tedy významný vliv na peněžní toky v soukromých financích.
- **Finanční gramotnost** jako součást ekonomické gramotnosti formuje znalosti, dovednosti a hodnotové postoje, které by měl občan mít, aby se dokázal uplatnit v současné společnosti.

Co je finanční gramotnost

Definice finanční gramotnosti dle OECD – využito pro PISA 2021

Financial literacy is knowledge and understanding of financial concepts and risk, and the skills, motivation, and confidence to apply such knowledge and understanding in order to make effective decisions across a range of financial concepts, to improve the financial well-being of individuals and society, and to enable participants in economic life.

Finanční gramotnost je znalost a porozumění finančním konceptům a rizikům, a dovednosti, motivace a sebedůvěra aplikovat tyto znalosti a porozumění za účelem činit efektivní rozhodnutí v celé řadě finančních konceptů, zlepšit finanční blaho jednotlivců a společnosti, a umožnit jednotlivcům účast v hospodářském životě.

Co je finanční gramotnost

Definice finanční gramotnosti dle Národní strategie finančního vzdělávání

2010:

Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.

2020:

Finanční gramotnost je souhrn znalostí, dovedností a postojů, nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.

Co je finanční gramotnost

Definice finanční gramotnosti dle přístupů učitelů (Tematická zpráva - Česká školní inspekce)

Učitelé přistupují k finanční gramotnosti jako k souboru znalostí, dovedností a postojů:

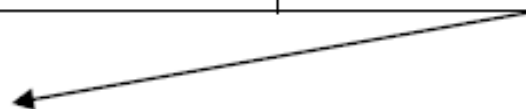
- které člověku umožňují porozumět financím a správně s nimi zacházet v různých životních situacích;
- které člověku umožňují porozumět významu a hodnotě peněz a racionálně s penězi nakládat;
- nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.

Přístup k definici finanční gramotnosti pak ovlivňuje i samotný průběh finančního vzdělávání, jelikož učitele dle přístupu k definici finanční gramotnosti volí i organizační formy a metody výuky finanční gramotnosti.

Co je finanční gramotnost

Finanční gramotnost

Peněžní gramotnost	Cenová gramotnost	Rozpočtová gramotnost
--------------------	-------------------	-----------------------

Rozpočtová gramotnost

Správa osobního/rodinného rozpočtu	Správa finančních aktiv
	Správa finančních závazků

Primární složky finanční gramotnosti

- Finanční gramotnost jako správa osobních/rodinných financí zahrnuje tři složky:
 - ✓ **Peněžní gramotnost**
představuje kompetence nezbytné pro správu hotovostních a bezhotovostních peněz a transakcí s nimi a dále správu nástrojů k tomu určených (*např.. běžný účet, platební nástroje...*)
 - ✓ **Cenovou gramotnost**
představují kompetence nezbytné pro porozumění cenovým mechanismům a inflaci.
 - ✓ **Rozpočtovou gramotnost**
představují kompetence nezbytné pro správu osobního/rodinného rozpočtu (např. schopnost vést rozpočet, stanovit finanční cíle a rozhodovat o alokaci finančních zdrojů) a zahrnuje i schopnost zvládat různé životní situace z finančních hlediska.

Primární složky finanční gramotnosti

- Rozpočtová gramotnost zahrnuje vedle výše popsané obecné složky také dvě složky specializované:
 - ✓ **správu finančních aktiv**
(např. vkladů, investic, pojištění...)
 - ✓ **správu finančních závazků**
(např. úvěrů, leasingů, půjček...)
- To předpokládá v obou případech orientaci na trhu různě komplikovaných finančních produktů a služeb, schopnost mezi sebou jednotlivé produkty či služby porovnávat a volit ty nejvhodnější s ohledem na konkrétní životní situaci.

Primární složky finanční gramotnosti

Primární složky finanční gramotnosti:

- jsou spojeny s rozvojem kompetencí, které jsou přímo využitelné v praktickém hospodářském životě každého jednotlivce.
- umožňují orientaci v oblasti širokého spektra různých aktiv, mezi které lze zařadit i peníze nebo jakoukoliv jinou formu majetku různého spektra ekonomických subjektů
- umožňují orientaci v oblasti finančního zabezpečení získaných a v budoucnu získávaných aktiv širokým spektrem dostupných finančních produktů, a to i ve spojitosti s jejich charakteristikami (podmínkami pro získání a udržení)
- jsou spojeny s pochopením ekonomických procesů při ohodnocování jednotlivých aktiv a v širším hledisku i všech ekonomických aktivit

Sekundární složky finanční gramotnosti

- S finanční gramotnosti se dále pojí zvláště:
 - ✓ gramotnost numerická
(z hlediska gramotnosti finanční se to týká především využití matematického aparátu k řešení numerických úloh se vztahem k financím)
 - ✓ gramotnost informační
(jako schopnost vyhledat, použít a vyhodnotit relevantní informace v kontextu)
 - ✓ a gramotnost právní
(jako orientace v právním systému, přehled o právech a povinnostech a také možnostech, kam se obrátit o pomoc).
- Rozvoj těchto gramotností je současně prostředkem k vytváření a posilování ekonomického, právního a politického myšlení občanů.

Sekundární složky finanční gramotnosti

Sekundární složky finanční gramotnosti:

- nejsou složkami přímo rozvíjejícími finanční gramotnost (jsou spíš podmínkou nutno, ale ne postačující...)
- umožňují rychlejší a kvalitnější využívání primárních složek finanční gramotnosti, jejich efektivnější využívání
- umocňují a umožňují mezipředmětové vazby při rozvoji finanční gramotnosti
- souvisí s vývojem společnosti, prostředí a technologií

FC8010

Finanční gramotnost 1

Peněžní gramotnost

Peníze

Funkce peněz:

- prostředek směny (*vzácné, dělitelné, odolné*)
- uchovatel hodnot (*stejně jak u jiných aktiv, ale jsou vysoko likvidní*)
- zúčtovací jednotka (*určuje cenu ostatních statků*)

Hlavní přínos peněz:

Osvobození od barteru a nutnosti hledání oboustranné shody potřeb.

Formy peněz:

- oběživo = mince a papírové peníze (bankovky nebo státovky)
- bankovní (depozitní) peníze = vklady bez výpovědní lhůty a šeky
- kvasipeníze = termínované vklady a likvidní cenné papíry (statní obligace)

Peníze

Měna:

- Měna = národní forma peněz
- znaky měny: název; základní hotovostní druhy; nominální strukturu; výlučnost jako zákonného platidla; pravidla emise...

Poptávka po penězích (*Proč chceme peníze?*)

≠ snaha být co nejvíce bohatý

= snaha držet peníze namísto jiných aktiv

Poptávku determinuje volba jednotlivce o struktuře jeho bohatství.

Peníze jsou aktivem:

- s nejvyšší likviditou
- s nízkým rizikem
- s nulovým výnosem

Peníze

Transakční motiv

- držba peněz za účelem provedení běžných transakcí
- způsoben časovým nesouladem mezi peněžními příjmy a výdaji;
- porovnávání (likvidita vs. výnos)

Opatrnostní motiv

- držba peněz z důvodu jejich nízkého rizika
- porovnávání (riziko vs. výnos)

Spekulativní motiv

- držba peněz jako jedné z forem aktiv
- porovnávání (riziko vs. výnos)

Peníze a jejich nabídka (banky a ti ostatní)

Centrální banka

- veřejná instituce s monopolem na emisi peněz.
- jejím hlavním deklarovaným cílem je stabilita měny.

Komerční banky

- soukromé subjekty zabývající se finančním zprostředkováním.

Nebankové subjekty

- soukromé subjekty disponující přebytečnými penězi

Banky a bankovní systém

Banka

- finanční instituce, která přijímá vklady a poskytuje úvěry

Bankovní systém

- souhrn všech bankovních institucí v dané zemi a uspořádání vztahů mezi nimi

Jednostupňový bankovní systém

- jediná banka plní funkci centrální banky, komerční banky a investiční banky a prakticky řídí činnost ostatních bank

Dvoustupňový bankovní systém

- centrální banka je oddělena od obchodních bank

Peníze - nabídka

Tvorba peněz

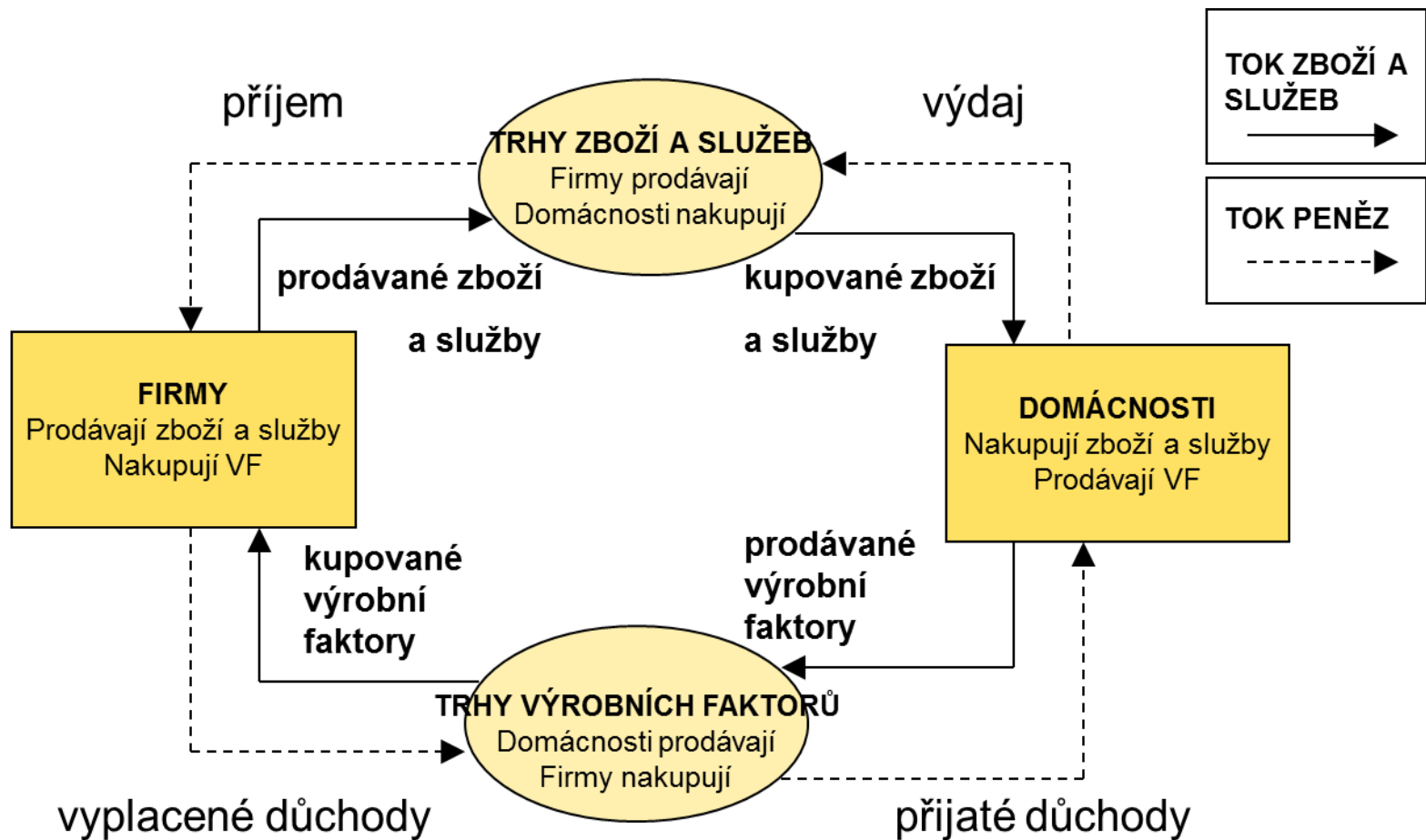
- centrální banka ovlivňuje nabídku peněz pomocí:
 - a) **operací na volném trhu**
 - ✓ *nákupy a prodeje cenných papírů ovlivňuje množství peněz (M1) v oběhu*
 - b) **povinných minimálních rezerv**
 - ✓ *jejich změnou centrální banka mění schopnost komerčních bank poskytovat nové úvěry a měnit tak množství peněz (M1)*
 - ✓ *peněžní multiplikátor = změna množství peněz při změně výše rezerv*

FC8010

Finanční gramotnost 1

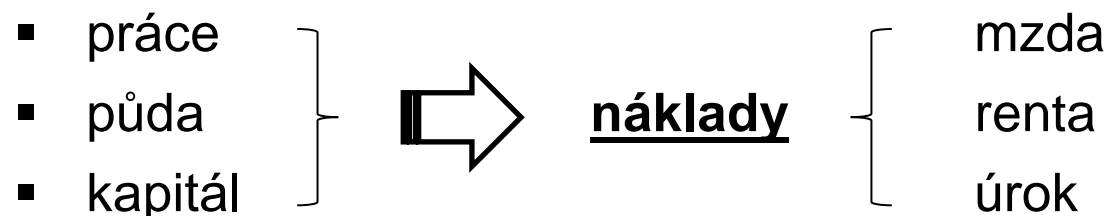
Cenová gramotnost

Trh statků (zboží a služeb)

Výrobce

Výrobce je producentem statků, k produkcí kterých využívá kombinace výrobních faktorů – ekonomické členění:

Motivaci výrobce je dosahování zisku, jako rozdílu mezi výnosy a náklady.

Vztahy mezi výnosy, náklady a ziskem:

zisk = výnosy – náklad

výnosy = množství * cena

náklady = fixní + variabilní = průměrné * množství

mezní náklady = přírůstek nákladů při změně produkce o jednotku

Variabilní náklady & Fixní náklady

Členění nákladu v závislosti od jejich reakce na změnu objemu produkce

- **Variabilní náklady**

- ✓ *Náklady, jejichž výše se mění v závislosti od změny objemu produkce*
- ✓ *typicky: materiálové náklady*

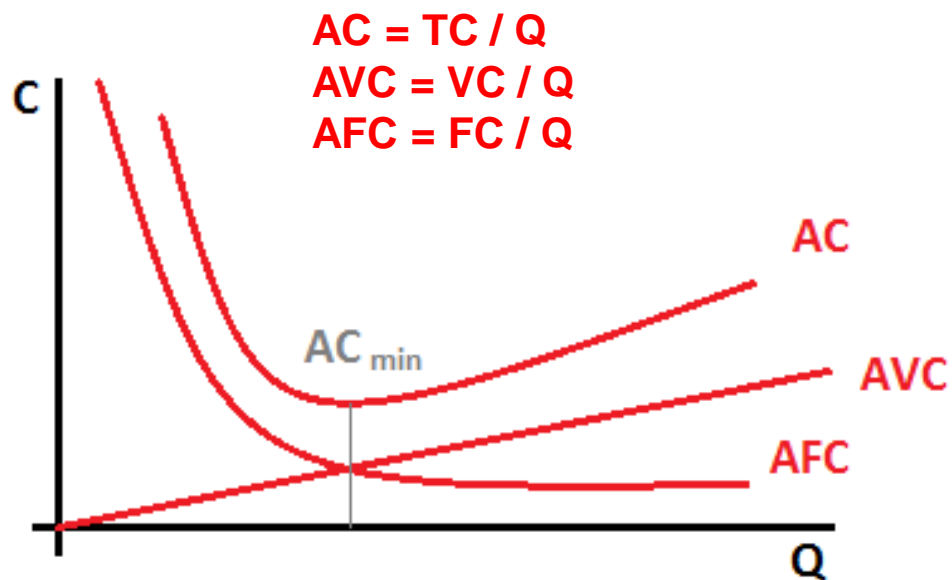
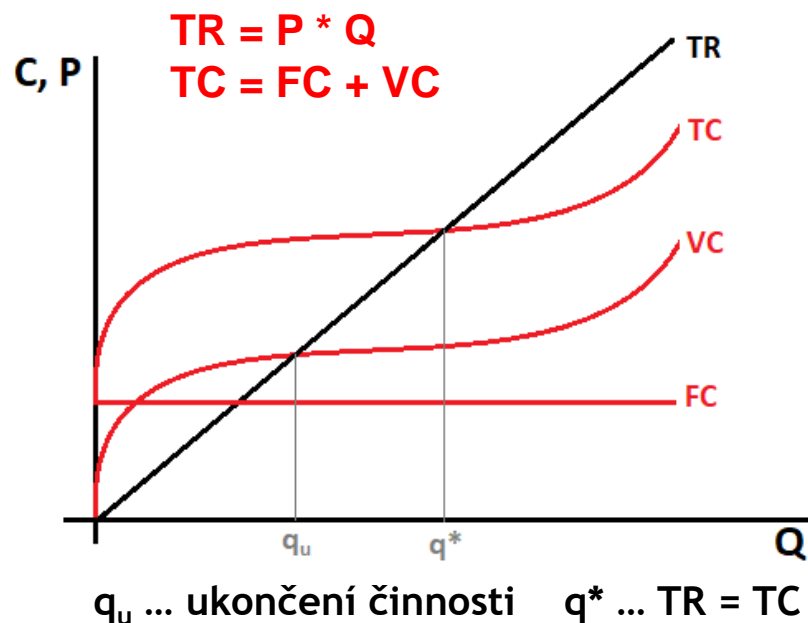
- **Fixní náklady**

- ✓ *Náklady, jejichž výše se nemění z důvodu změny objemu produkce*
- ✓ *typicky: odpisy nebo nájem prostor*

??? Mzdové náklady, marketingové náklady... ???

Výrobce

Výnosy, náklady a zisk graficky

TR = Total Revenues = celkové výnosy

TC = Total Costs = celkové náklady

FC = Fixed Costs = fixní náklady (nemění se při změně objemu produkce)

VC = Variable Costs = variabilní náklady (mění se při změně objemu produkce)

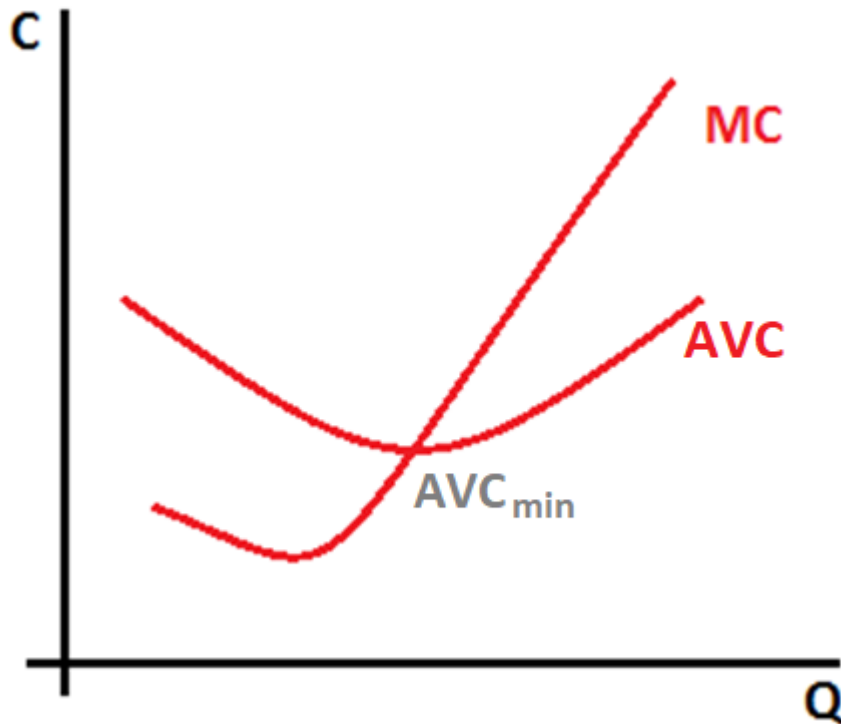
AC = Average Costs = průměrné náklady

Q = Quantum = množství

P = Price = cena

Výrobce

Odvození individuální nabídkové křivky

Pro výrobce jsou stěžejní **mezní náklady**.

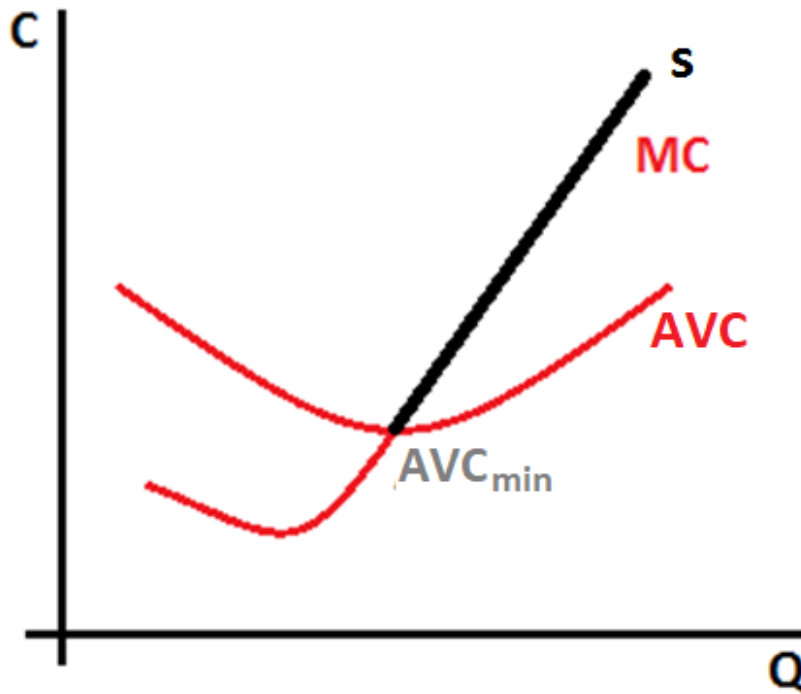
Mezní náklady (MC) vyjadřují přírůstek nákladů spojený s produkcí poslední jednotky statku při daném množství produkce.

Pro mezní náklady platí, že v krátkém období nejprve klesají (dochází k efektivnějšímu využívání výrobních faktorů) a následně od určitého množství produkce přecházejí do narůstajícího průběhu v důsledku nemožnosti neomezeného navyšování výrobních faktorů a následného přetěžování zapojovaných výrobních faktorů nad míru jejich efektivního využívání.

Průměrné variabilní náklady (AVC) klesají až do objemu produkce, kdy další produkováná jednotka je spojená s vyššími náklady (MC), než jsou průměrné náklady při daném množství (AVC). Logicky pak rostoucí mezní náklady zvyšují i průměrné variabilní náklady.

Výrobce

Odvození individuální nabídkové křivky

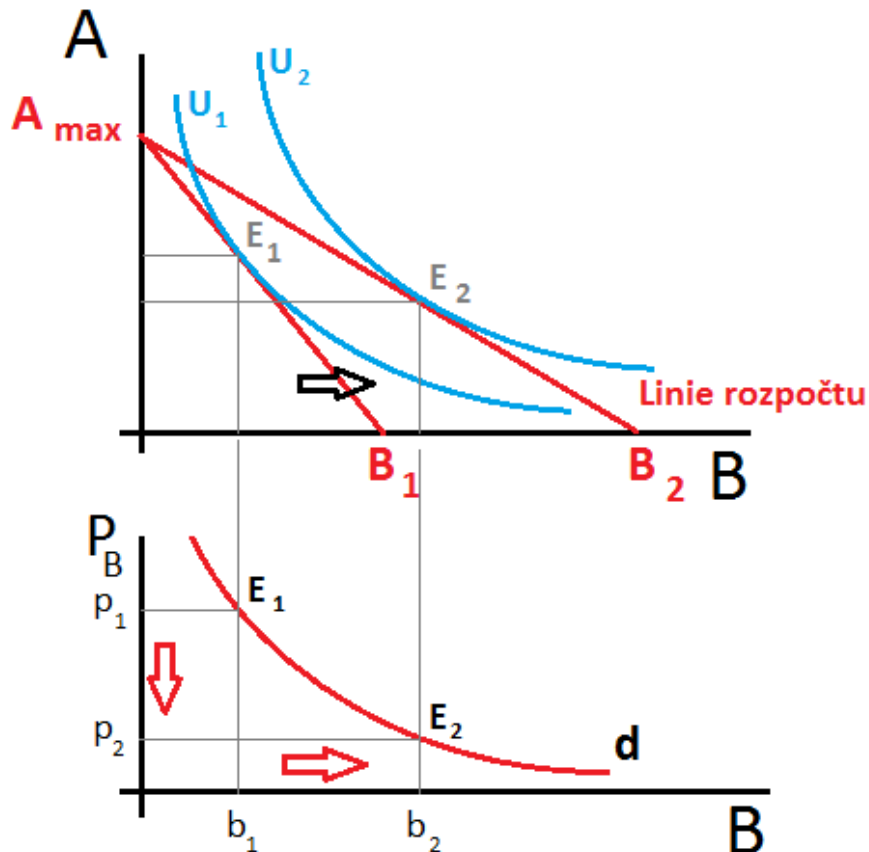
Výrobce je ochoten na trh nabízet určité množství produkce při ceně, která pokrývá náklady na produkci poslední jednotky daného množství produkce (MC). Jinak by se výrobcí nevyplatilo poslední jednotku daného množství produkovat (pokud by ji nemohl nabízet za alespoň za výrobní náklady).

Proto **individuální nabídkovou křivku** tvoří jenom část křivky mezních nákladů.

Současně je tvořená tou částí křivky mezních nákladů, která je výše než křivka průměrných variabilních nákladů, což odpovídá poznatku z grafického znázornění vztahů výnosů a nákladů (viz q_u - ukončení činnosti).

Spotřebitel

Odvození individuální poptávkové křivky

Pokud se mění ceny jednoho statku, za podmínky ceteris paribus, mění se linie rozpočtu a taky množství daného statku, které spotřebitel preferuje.

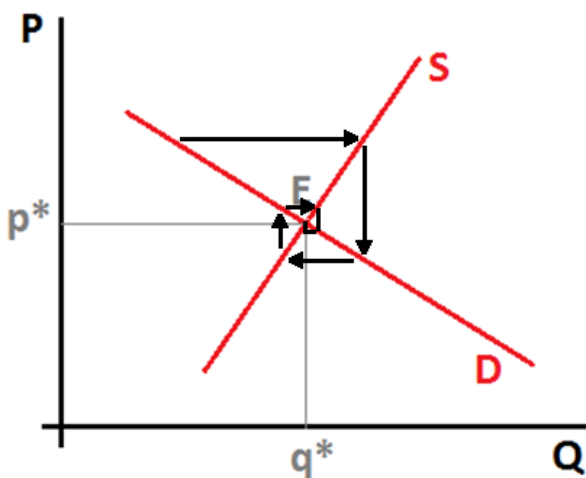
Z toho lze odvodit, že:

- při poklesu ceny daného statku jeho spotřebované množství stoupá
- při nárůstu ceny daného statku jeho spotřebované množství klesá

Daný vztah se označuje jako zákon klesající poptávky.

Trh a tržní mechanismus

Nabídka (S - *supply*) a poptávka (D - *demand*) se potkávají na trhu a jejich vzájemným působením prostřednictvím tržního mechanismu se dosahuje rovnovážní ceny (p^*) a rovnovážního množství (q^*).

Trh dosahuje rovnováhy, tedy stavu, kdy je dosaženo rovnovážní ceny (p^*) a rovnovážního množství (q^*), prostřednictvím tržního mechanismu.

Ten funguje v několika krocích jako interakce mezi výrobcí a spotřebiteli. Jak ilustruje obrázek, pokud je cena vyšší než rovnovážná cena, vzniká přebytek. Současně výrobci nejsou schopni dané množství produkce realizovat za danou cenu, ale jenom při nižší ceně (při které existuje poptávka po daném množství). Tato cena ale motivuje výrobce k omezení výroby, což vede k nedostatku. Nižší objem produkce ale lze realizovat tentokrát za vyšší cenu. Ta ale vede k přebytku...

Rovnováha se ustálí, když je nabízeno právě takové množství produkce, které je současně i poptáváno.

Trh a tržní struktury

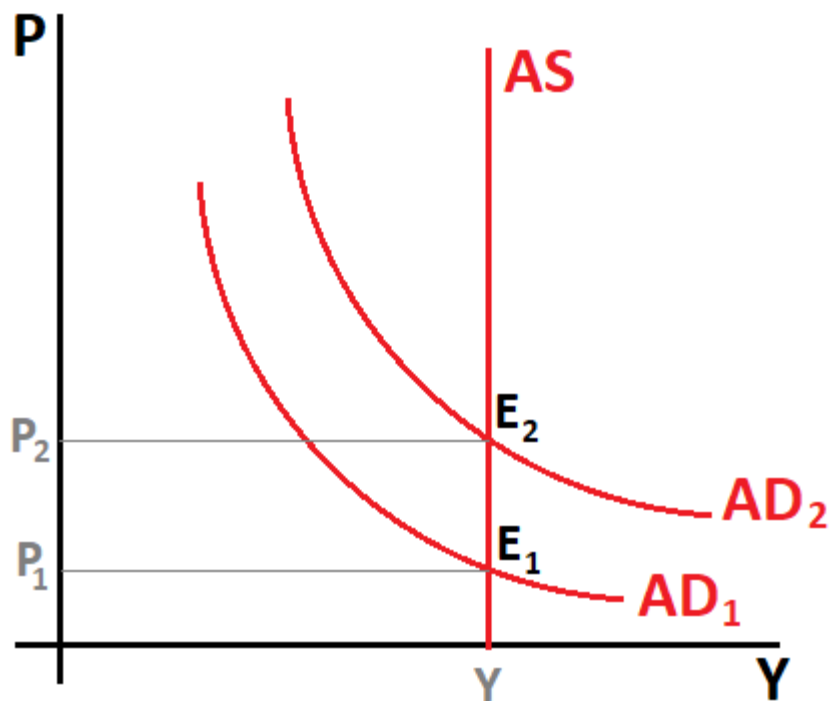
Na trhu působí subjekty (spotřebitelé a výrobci) a dle množství těchto subjektů a podmínek jejich působení na trhu lze trhy rozdělit do struktur.

Konkurence = mezi subjekty (nabídka a poptávka) a mezi výrobci

- **Dokonalá konkurence**
 - ✓ *mnoho výrobců, identický produkt, bez bariery vstupu a výstupu*
- **Monopolistická konkurence**
 - ✓ *mnoho výrobců, diferencovaný produkt, malé bariery vstupu a výstupu*
- **Oligopol**
 - ✓ *málo výrobců, diferencovaný produkt, značné bariery vstupu a výstupu*
- **Monopol**
 - ✓ *jeden výrobce, specifický produkt, specifické podmínky působení na trhu*

Ekonomický cyklus

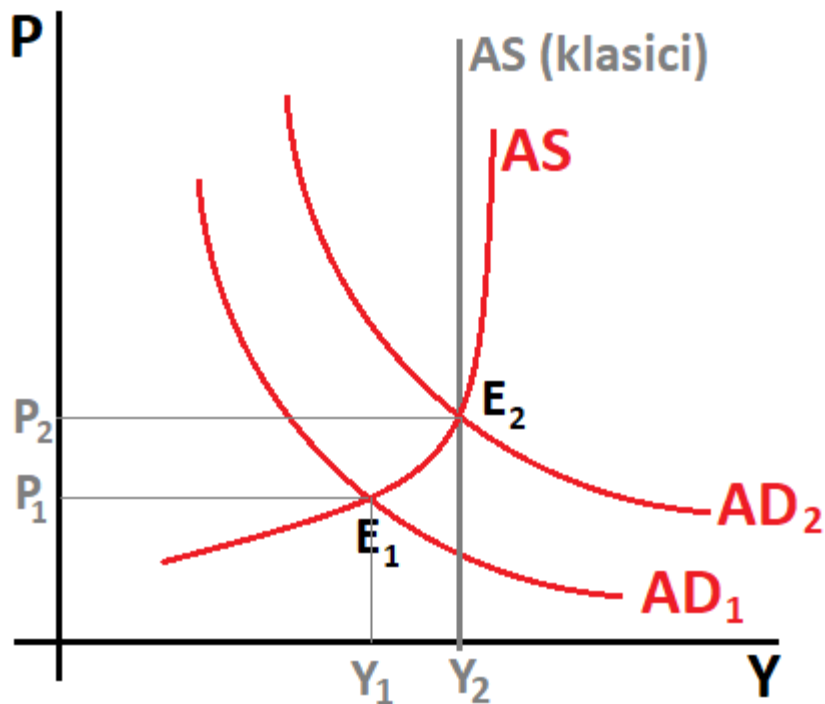
Klasický model

- Agregátní nabídková křivka (AS) je vertikální – nabídka je v daném modelu konstantní a nezávislá od ceny produkce.
- Producenti totiž využívají plně svých produkčních kapacit a tudíž nemají možnost měnit výšku své produkce.
- Změna agregátní poptávky ($AD_1 \rightarrow AD_2$) tudíž vyvolá jenom změnu cenové hladiny v ekonomice, bez dopadu na produkt dané ekonomiky.

Ekonomický cyklus

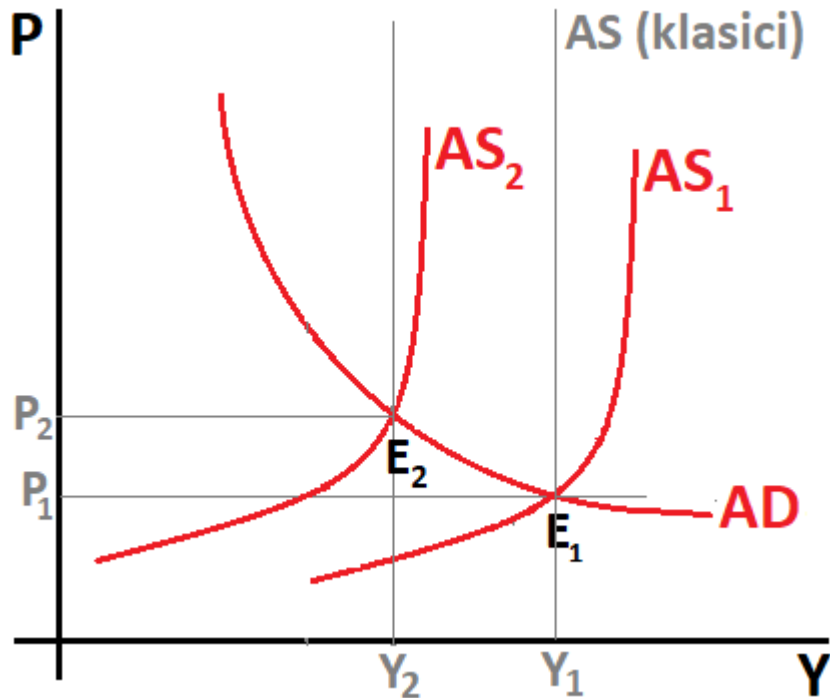
Keynesiánský model

- Agregátní nabídka (AS) má tvar zalomené křivky, a tedy v modelu dochází ke změně cenové hladiny i objemu výstupu ekonomiky.
- Producenti totiž nevyužívají výrobních kapacit v plné výši a tudíž jsou schopni operativně reagovat změnou výše produkce – výstupu ekonomiky.
- Změna agregátní poptávky ($AD_1 \rightarrow AD_2$) tedy vyvolá změnu výstupu ekonomiky, a také změnu cenové hladiny.

Ekonomický cyklus

Slumpflace

= nabídkový šok

- Amerika v 70 letech
- V důsledku ropných šoků – náhlému snížení objemu produkce ropy zeměmi OPEC a tím zvýšením její ceny
- S poklesem výstupu ekonomiky je spojen nárůst cenové hladiny (inflace)

FC8010

Finanční gramotnost 1

Rozpočtová gramotnost

Rozpočtová gramotnost

... představují kompetence nezbytné pro správu osobního/rodinného rozpočtu (např. schopnost vést rozpočet, stanovit finanční cíle a rozhodovat o alokaci finančních zdrojů) a zahrnuje i schopnost zvládat různé životní situace z finančních hlediska.

Rozpočtová gramotnost zahrnuje vedle výše popsané obecné složky také dvě složky specializované:

- ✓ **správu finančních aktiv** (např. vkladů, investic, pojištění...)
- ✓ **správu finančních závazků** (např. úvěrů, leasingů, půjček...)

To předpokládá v obou případech orientaci na trhu různě komplikovaných finančních produktů a služeb, schopnost mezi sebou jednotlivé produkty či služby porovnávat a volit ty nejvhodnější s ohledem na konkrétní životní situaci.

Rozpočet

Představuje přehled zahrnující příjmy a výdaje určitého subjektu.

Je to plán, který se stavuje na určité období, a který se může, ale nemusí v realitě naplnit. Pak lze rozlišit:

- ✓ *Vyrovnaný rozpočet*
- ✓ *Přebytkový rozpočet*
- ✓ *Deficitní rozpočet*

Nejdůležitější části rozpočtu domácností:

- ✓ *Stále příjmy*
- ✓ *Nahodilé příjmy*
- ✓ *Stále výdaje*
- ✓ *Nahodilé výdaje*
- ✓ *Rezerva*

Rozpočet – příjmy (domácnost)

Měsíční příjmy domácnosti	
Druh příjmu	Položka
Pravidelný	Čistá mzda 1
Pravidelný	Čistá mzda 2
<i>Celkem z Pravidelný</i>	
Nepravidelný	Brigáda
Nepravidelný	Odměny, výhra, dědictví,..
<i>Celkem z Nepravidelný</i>	

Rozpočet – výdaje (domácnost)

Měsíční výdaje domácnosti		Děti	Oblečení	Doprava	Jízdné	Zábava	Jiné
Druh výdaje	položka	Děti	Hračky a hry	Doprava	Povinné ručení	Celkem z Zábava	
Bydlení	Nájemné	Děti	Školné	Doprava	Pojištění automobilu	Půjčky	Osobní půjčky
Bydlení	Hypotéka	Děti	Školní potřeby	Doprava	Údržba automobilu	Půjčky	Studentské půjčky
Bydlení	Fond oprav, údržby	Děti	Peníze na obědy	Doprava	Jiné	Půjčky	Kreditní karta
Bydlení	Telefon	Děti	Poplatky za zájmové org.	<i>Celkem z Doprava</i>		Půjčky	Jiné
Bydlení	Mobilní telefon	Děti	Hlídaní	Pojištění	Nemovitosti	<i>Celkem z Půjčky</i>	
Bydlení	Elektřina	Děti	Jiné	Pojištění	Úrazové pojištění	Úspory, investice	Penzijní připojištění
Bydlení	Vytápění - dřevo	<i>Celkem z Děti</i>		Pojištění	Životní pojištění	Úspory, investice	Stavební spoření
Bydlení	Vodné a stočné	Domácí zvířata	Krmení	Pojištění	Jiné	Úspory, investice	Spoření na vzdělání
Bydlení	Kabelová televize	Domácí zvířata	Lékařská péče	<i>Celkem z Pojištění</i>		Úspory, investice	Jiné
Bydlení	Poplatek za televizi	Domácí zvířata	Jiné	Jídlo	Nákup potravin	<i>Celkem z Úspory, investice</i>	
Bydlení	Poplatek za rozhlas	Celkem z Domácí zvířata		Jídlo	Jídlo v restauracích	Další výdaje	Dovolená
Bydlení	Likvidace odpadu	Dospělí	Oblečení	Jídlo	Závodní stravování	Další výdaje	Auto - leasing
Bydlení	Jiné	Dospělí	Poplatky za osobní zájmy	Jídlo	Jiné	Další výdaje	
<i>Celkem z Bydlení</i>		Dospělí	Jiné	<i>Celkem z Jídlo</i>		Další výdaje	
		<i>Celkem z Dospělí</i>				<i>Celkem z Další výdaje</i>	
						CELKOVÉ VÝDAJE	

FC8010

Finanční gramotnost 1

Sekundární složky finanční gramotnosti

Numerická gramotnost

... z hlediska gramotnosti finanční se to týká především využití matematického aparátu k řešení numerických úloh se vztahem k financím.

Nejčastější a nejvýznamnější využití numerické gramotnosti:

- Budoucí a současná hodnota
- Jednoduché a složené úročení

Současná a budoucí hodnota

- **Budoucí hodnota:** ([Web - kalkulačka budoucí hodnoty](#))

Říká, kolik budeme mít v budoucnu peněz při odložení určité částky v současnosti

- ✓ BH = budoucí hodnota
- ✓ SH = současná hodnota
- ✓ i = úroková míra (v desetinném čísle)
- ✓ t = čas (úrokové období)

$$BH = SH \cdot (1 + i)^t$$

- **Současná hodnota:** ([Web - kalkulačka současné hodnoty](#))

Budoucí hodnota je diskontována na hodnotu současnou

- ✓ BH = budoucí hodnota
- ✓ SH = současná hodnota
- ✓ i = úroková míra (v desetinném čísle)
- ✓ t = čas (úrokové období)

$$SH = \frac{BH}{(1 + i)^t}$$

Typy úročení

- **Způsoby úročení:**

- ✓ **Jednoduché** – vyplácené úroky se k původní uložené peněžní částce *nepřičítají a dále se neúročí*
- ✓ **Složené** – úroky se připisují k uložené peněžní částce a *spolu s ní se dále úročí*

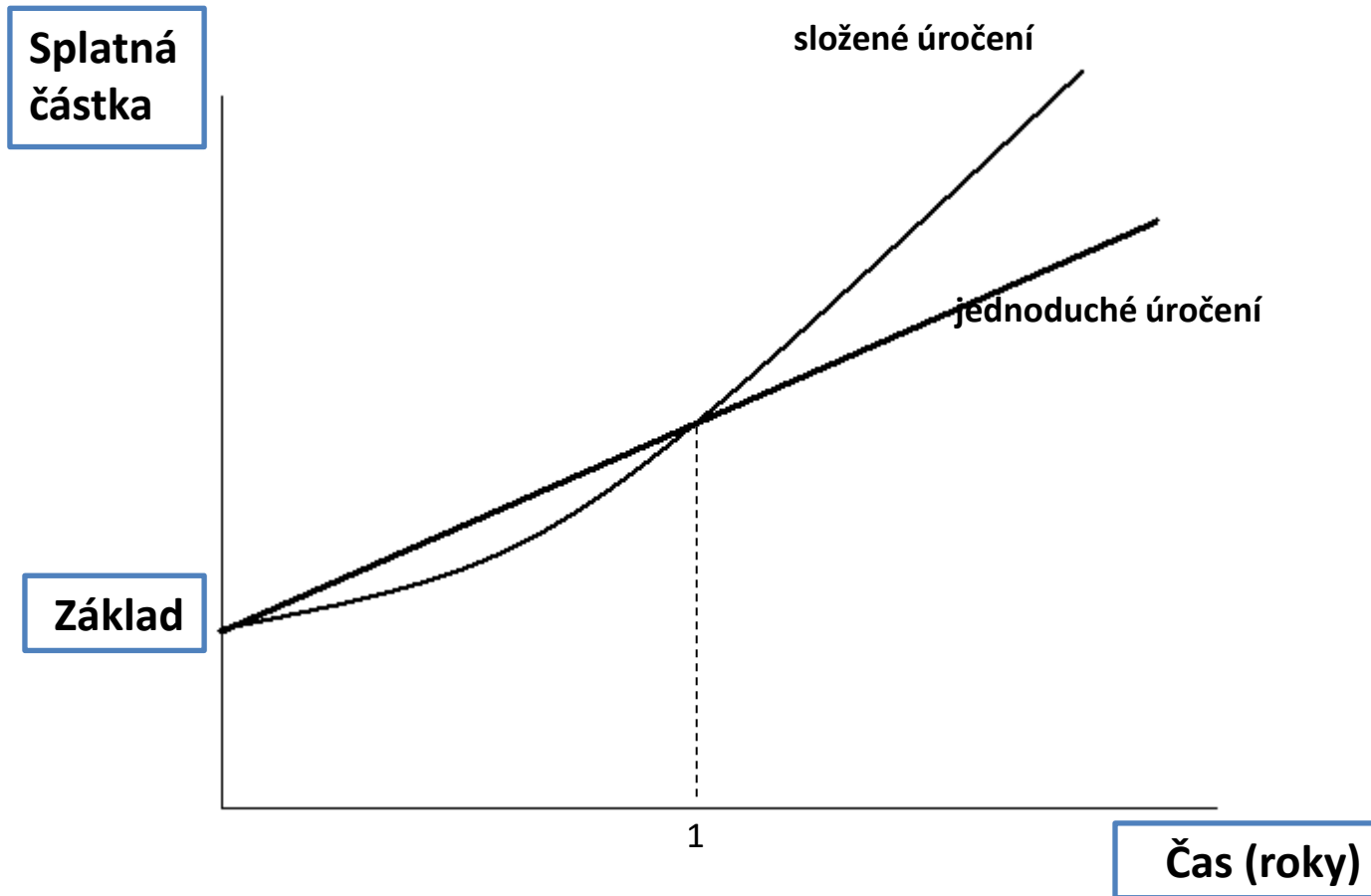
- **Dle připisování úroků:**

- ✓ **Polhůtní** – úroky se platí (připisují) na konci úrokového období
- ✓ **Předlhůtní** – úroky se platí na začátku úrokového období

- **Základní pojmy můžete nalézt na webu např. zde:**

<http://www.financni-matematika.cz/uroceni/>

Jednoduché a složené úročení

Jednoduché úročení

- Úročí se stále pouze základní kapitál, vyplácené úroky se nepřičítají a nevzniká tedy úrok z úroků

$$K_t = K_0 \cdot (1 + i \cdot t)$$

- ✓ K_t = výše kapitálu (peněz) na konci roku
- ✓ K_0 = počáteční výše kapitálu (vložené částky)
- ✓ i = roční úroková sazba vyjádřená jako desetinné číslo
- ✓ t = doba splatnosti kapitálu v letech

Složené úročení

- *K počátečnímu kapitálu se přičítají úroky, které se dále úročí.*
- *Úročení již zúročeného kapitálu, který roste exponenciálně.*
- *Pro dobu splatnosti vyjádřenou v celých číslech:*

$$K_t = K_0 \cdot (1 + i)^t$$

- ✓ *K_t = výše kapitálu (peněz) na konci roku*
- ✓ *K_0 = počáteční výše kapitálu (vložené částky)*
- ✓ *i = roční úroková sazba vyjádřená jako desetinné číslo*
- ✓ *t = doba splatnosti kapitálu v letech*

Složené úročení – úročení m -krát za rok

- *K počátečnímu kapitálu se přičítají úroky, které se dále úročí.*
- *V případě, že se kapitál bude úročit **m -krát** za rok za **t -let**:*

$$K_t = K_0 \cdot \left(1 + \frac{i}{m} \right)^{m \cdot t}$$

- ✓ *K_t = výše kapitálu (peněz) na konci roku*
- ✓ *K_0 = počáteční výše kapitálu (vložené částky)*
- ✓ *i = roční úroková sazba vyjádřená jako desetinné číslo*
- ✓ *m = frekvence úročení*
- ✓ *t = počet let úročení*

Frekvence úročení

- **Je důležité si dát pozor na frekvenci úročení uváděnou u jednotlivých typů úroků!**
 - ✓ *je zřejmé, že pro **věřitele** je nejvýhodnější co nejvyšší úrok s největší frekvencí úročení, zatímco pro dlužníka naopak*
 - ✓ **p.a. = roční (*per annum*) = 1x**
 - ✓ **p.s. = pololetní (*per semestre*) = 2x**
 - ✓ **p.q. = čtvrtletní (*per quartale*) = 4x**
 - ✓ **p.m. = měsíční (*per mensem*) = 12x**
 - ✓ **p.sept. = týdně (*per septimanam*) = 52x**
 - ✓ **p.d. = denně (*per diem*) = 365x**

Právní gramotnost

... jako orientace v právním systému, přehled o právech a povinnostech a také možnostech, kam se obrátit o pomoc.

Ústavní právo

Občanské právo

Obchodní právo

Pracovněprávní právo

Mezinárodní právo

Právní gramotnost

- Společnost je velmi složitý mechanismus, v němž je chování lidí upraveno celou řadou sociálních norem a pravidel. Mezi tyto základní normy a pravidla patří systém práva. Právo je souhrn platných právních norem, kterými se řídí lidské spoložití a které jsou uznávané nebo přímo stanovené státem.
- Soubor právních norem tvoří právní systém státu. Tyto normy však upravují široký okruh společenských vztahů, které jsou svou povahou různorodé. Proto dá se rozlišovat systém práva mezinárodního, evropského a vnitrostátního.
- Základní práva a svobody občanů jsou práva, která principiálně charakterizují postavení občana a dalších fyzických osob ČR ve společnosti a vytvářejí tak základní právní rámec jeho práva svobod.
- Rodinné právo je samostatné odvětví právního řádu ČR, je tvořeno normami, které upravují otázky manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi a vztahy vznikající při náhradní rodinné péči.

Právní gramotnost

- Pracovní právo je souhrnem právních norem upravujících pracovněprávní vztahy a vztahy s výkonem práce související. Jde tedy především o vztahy z pracovního poměru, a taky o práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů.
- Podnikání je činnost, kterou vykonává podnikatel soustavně, samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku.
- Obchodní smlouva představuje nejčastější důvod vzniku obchodních závazkových vztahů. Svou podstatou je smlouva shodným projevem vůle osob, které ji uzavírají. Jejím předmětem je určitý, ve smlouvě vymezený.

Právní gramotnost

- **Spotřebitelem** je každá fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání (pokud takovou činnost vykonává). Ochrana spotřebitele vychází ze **zákona o ochraně spotřebitele**. Při ochraně spotřebitele je důraz kladen na nerušené a soustavné uspokojování jeho potřeb, tedy zejména na **poctivost prodeje, zákaz nekalých obchodních praktik a informační povinnost**.
- **Prodávající** je povinný řádně **informovat spotřebitele** o vlastnostech prodávaných výrobků nebo charakteru poskytovaných služeb. Spotřebitel má být informován i o způsobu použití a údržby výrobku, o nebezpečí, které vyplývá z jeho nesprávného použití nebo údržby i o riziku souvisejícím s poskytovanou službou.
- **Nekalé obchodní praktiky** se rozlišují na klamavé, agresivní a diskriminaci spotřebitele.

Právní gramotnost

Mezi **klamavé obchodní praktiky** patří to, když podnikatel:

- prohlašuje, že se zavázal dodržovat určitá pravidla chování, ačkoliv tomu tak není
- uvádí jako přednost nabídky práva, která vyplývají přímo ze zákona
- propaguje výrobky či služby způsobem, ze kterého není patrné, že se jedná o placenou reklamu
- uvádí slova „gratis“, „zdarma“, „bezplatně“ apod. a spotřebitel musí vynaložit náklady...
- přiloží k propagačnímu materiálu výzvu k provedení platby a vytváří tak pro spotřebitele dojem, že si výrobek nebo službu objednal...
- vyvolává dojem nebo nepravdivě uvádí, že nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo se prezentuje jako spotřebitel

Právní gramotnost

Mezi **agresivní obchodní praktiky** patří to, když podnikatel:

- vytváří dojem, že spotřebitel nemůže opustit provozovnu nebo místo, kde jsou nabízeny výrobky či služby, bez uzavření smlouvy
- osobně navštíví spotřebitele v jeho bydlišti, ačkoliv ho spotřebitel vyzval, aby jeho bydliště opustil a nevracel se
- opakovaně činí spotřebiteli nevyžádané nabídky
- požaduje na spotřebiteli, aby při uplatňování práva z pojistné smlouvy předložil doklady, které nelze pokládat za důvodné...
- prostřednictvím reklamy nabádá děti, aby si výrobky či služby koupily, resp. přesvědčily dospělou osobu...
- požaduje po spotřebiteli okamžitou nebo odloženou platbu za výrobky či služby, které si spotřebitel neobjednal...
- prohlašuje, že pokud si spotřebitel výrobek nebo službu nekoupí, ohrozí tím jeho podnikání, pracovní místo nebo existenci
- vytváří dojem, že spotřebitel vyhrál nebo vyhraje, pokud bude jednat určitým způsobem, ačkoli taková výhoda bez vynaložení finančních prostředků ze strany spotřebitele neexistuje...

Právní gramotnost

Pro ochranu spotřebitele je zřízeno mnoho státních i nestátních institucí:

- **Česká obchodní inspekce** provádí komplexně dozor nad ochranou spotřebitele s výjimkou dozoru na úseku nezávadnosti krmiv, veterinárních léčiv a prodeje živých zvířat.
- **Státní zemědělská a potravinářská inspekce** provádí též dozor nad dodržováním povinností, stanovených zákonem na úseku zemědělských, potravinářských, kosmetických, mydlářských, saponátových a tabákových výrobků
- **Orgány ochrany veřejného zdraví** (dříve orgány hygienické služby) provádějí dozor nad dodržováním povinností, stanovených zákonem na úseku ochrany zdraví lidí, zejména z hlediska zdravotní nezávadnosti výrobků a poskytovaných služeb
- **Orgány veterinární správy** provádějí dozor na úseku veterinární péče nad dodržováním zákonem stanovených povinností
- **Živnostenské úřady** provádějí dozor nad dodržováním povinností, stanovených zákonem v oblasti obchodu a služeb podle umístění podnikání
- **Celní úřady** provádějí také dozor nad dodržováním povinností vč. ukládání ochranných opatření (klamavé obchodní praktiky, zákaz nabízení výrobků pro humanitární účely, povinnosti provozovatele tržnice)
- **Český úřad pro zkoušení zbraní a střeliva** provádí dozor nad dodržováním povinností na úseku střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických výrobků
- **Státní zemědělská a potravinářská inspekce**
- **Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský**
- **Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví**

Informační gramotnost

...jako schopnost vyhledat, použít a vyhodnotit relevantní informace v kontextu.

...je znalost a uvědomění si, kdy a proč potřebujeme informace, kde je najít a jak je hodnotit, použít a jak je sdělovat etickým způsobem. Informační gramotnost však nesmíme zaměňovat s počítačovou gramotností. Informační gramotnost je širší pojem.

K prvkům informační gramotnosti patří schopnosti vyhledávat potřebnou informace, znalosti základů práci s počítačem a znalosti základů autorského práva.

Informační gramotnost

Při vyhledávání nejdříve si musíme ujasnit, **co hledáme**, a k **jakému účelu**. Taky musíme se řídit tím, **jaký typ informace** hledáme.

Důležitá je **otázka času vyhledávání**: pokud chceme okamžitou informaci, budete potřebovat plné texty; když potřebujete rozsáhlejší informace, můžete vyhledat bibliografické záznamy nebo články.

Když si podle oboru a typu informací vybereme zdroje, ve kterých budeme hledat, musíme **najít správná klíčová slova pro tvorbu dotazu**:

- vyhýbáme se obecným slovům a termínům, která se užívají v různých oborech, nebo která nemají jednoznačný význam.
- vybíráme konkrétní popisná slova.
- nenalezneme-li potřebné informace, zkusíme dotaz přeformulovat.
- v elektronických informačních zdrojích (databázích) máme možnost zaměřit dotaz na určitou část dokumentu.

Informační gramotnost

Počítačová gramotnost

- soubor znalostí, schopností a dovedností zaměřených na ovládání a využívání počítače v životě.
- počítačově gramotný člověk umí ovládat osobní počítač s běžným programovým vybavením včetně jeho periferií a využívat počítačové sítě (především Internet).

Bezpečnost na internetu

- souboru opatření, jež mají za cíl znemožnit, nebo maximálně znesnadnit útočnickovi získání soukromých či neveřejných dat, obsahu komunikace, zamezit převzetí vlády nad počítačem, případně celou sítí, nebo útoku s pokusem vyřadit server z činnosti.
- na bezpečnosti na internetu mají svůj zájem také státy, případně mezinárodní organizace.

Informační gramotnost

Autorské právo

- je odvětví práva, které se zabývá právními vztahy uživatelů a tvůrců tzv. „autorských děl“ k příslušným dílům.
- Prostřednictvím autorského práva stát poskytuje autorům po jistou omezenou dobu určitá výlučná práva k jejich dílu.
- Plagiátorství je představení duševního díla jiného autora půjčeného nebo napodobeného v celku nebo z části, jako svého vlastního.
- Správné citování upravuje mezinárodní normy ISO 690 a ISO 690-2.

**V případě dotazů
se neváhejte zeptat...**

... kdo se ptá, ten se hodně doví :)